حکم سُتْرَه در نماز

دیدگاه: الحاج محمد شاه (پیمان) سعیدی

Ketabton.com

۱۳۹۷

تتبع، نگارش و نوشته از:
الحاج امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »
و داکتر صلاح الدین «سعید ی – سعید افغانی »

www.masjed.se

ketabton.com - The Digital Library

بسم ا لله الرحمن الرحيم

حکم سُتْرَه در نماز

سُتْرَه درلغت :

سُتْرَه درلغت به معنای پوشش وهر چیزی که بدان استناد می شود. (مجمع البحرین اصطلاح «**ستر**» جلد سوم صفحه 323) .

سُتْرَه دراصطلاح :

سُتْرَه، عبارت از حائل است ودر فقه **سُتْرَه** حائلی را گویند مثل عصاء چوب، اهن کلا ویا هر حائل دیگر وغیره ... چیز ها که نُماز گزار هنگام نُماز خواندن آنرا در پیش روی خویش قرار مید هد تا مانع رفت وآمد دیگران از سجده گاهش شود واین را در شریعت سُتْرَه می نامند.

«**السترة بالضم ماخوذة من الستر، وهی فی اللغة: ما استترت به من الشئ کائناً ما کان. فی الاصطلاح هی ما یغرز او ینصب امام المصلی من عصا او غیر ذالک او ما یجعله المصلی امامه لمنع المارین بین یدیه ....وجمیع هذه التعریفات متقاربة** ».

در الفقه الاسلامي وادلته، نوشته است که سُتره عبارت است از: «**هی ما یجعله المصلی امامه لمنع المرور بین یدیه** »(ستره چیزي است که نمازگزار بین خود و راه رو میگذارد). (الموسوعة الفقهية جلد: 1 ، صفحه 752)

حکم گذاشتن سُتْرَه در احادیثی نبوی:

حکمت وفلسفهء سُتْرَه در نماز تلاش است برای نماز گزار برای جلوگیري از فاسد شدن نماز و اتمام خشوع وخضوع نماز گزار. در صورتیکه از پیشروری نماز گزار بلا مانع کس عبور کند، رابطه، خشوع وخضوع نماز گزار را برهم زده میتواند وخیالات نمازگزار متلاشی وبرهم درهم گردیده میتواند. طوریکه در «الفقه الاسلامي وادلته» در باره حکمت ستره با زیبای خاصی و به مفهوم بالا مینویسد:

« **حکمتها: منع المرور امام المصلی بین یدیه مما یقطع خشوعه وتمکین المصلی من حصر تفکیره فی الصلاة وعدم استرساله فی النظر الی الاشیاء وکف بصره عما وراء سترته لئلایفوت خشوعه**». (جلد: 1 صفحه 752) .

بر خلاف شخصی نمازگزار کی در پیش روی خویش سُتْرَه نگذاشته است، از خشوع وخضوع لازم برخوردار نبوده ...وهکذا اگر از پیش روی اش زنی بالغ، و همچنین خر یا سگی سیاه عبور کند نمازش قطع (**باطل**) می شود.

حکم شرع بررعایت سُتْرَه در نماز در حضر و سفر، فرض و نفل، مسجد و غیرمسجد سنت است، تا مانع عبور ومرور دیگران از برابر نمازگزار و مانع نگاه کردن او به آن سوی سُتْرَه شود .

از فحوای احادیث به اثبات رسیده که رسول الله صلی الله علیه وسلم به موضوع سُتْرَه اهتمام خاصی داشت وصحابهء کرام را به امر سُتْرَه در نماز ترغیب وتشویق می نمود. در حدیثی که از **ابن عمر** (رض) روایت گردیده اهتمام رسول صلی الله علیه وسلم را به موضوع ستره میرساند:

«**عن ابن عمر قال: کان النبی یغدو الی المصلّی، والعنزة بین یدیه تحمل وتنصب**

ketabton.com - The Digital Library

بالمصلی بین یدیه فیصلی الیها » ازابن عُمر(رضی الله عنهما) روایت است که : پیغمبر صلی الله علیه وسلم هنگامیکه روز عید بطرف عید گاه میرفتند، بما امر میکردندتاسر نیزهٔ راآورده وپیشروی شان به زمین نصب نمائیم ، وایشان بطرف آن سر نیزه نُماز خوانده ومردم پشت سر شان بودند،واین کاررا درسفر هم انجام میدادند، واز همین جا بود که اُمراهم به این کار مبادرت ورزیدند. (رواءالبخاری 494)

- همچنان از ابوسعید خُدری روایت است که پیامبرصلی الله علیه وسلم فرمود: « **إذا کان أحدکم یصلی فلایدع أحدا یمر بین یدیه، ولیدرأه ما استطاع، فإن أبی فلیقاتله فإنما هو شیطان**» «هرگاه یکی از شما نماز خواند اجازه ندهد کسی ازپیش رویش عبور کند، تا می‌تواند مانع او شود (برای اینکه از جلوی نمازش عبور نکند) و اگر سرپیچی کرد با او بجنگد زیرا او شیطان است».

متفق علیه : صحیح امام بخاری (فتح الباری) (1/574/496)، صحیح امام مسلم (1/364/508)، سنن ابو داود (عون المعبود) (2/389/682) .

-از سهل بن ابی حثمه روایت است که پیامبرصلی الله علیه وسلم فرمود:« **إذا صلی أحدکم فلیصل إلی سترة، ولیدن منها، لایقطع الشیطان علیه صلاته** » (صحیح [صحیح سنن نسایی 722]، مستدرک حاکم (1/251)، این لفظ مستدرک حاکم است، (2/388/681)، سنن نسایی (2/62)، ابوداود و نسائی این حدیث را با لفظ «**إذا صلی أحدکم إلی سترة** ...» روایت کرده‌اند.(هرگاه یکی از شما خواست نماز بخواند، رو به **سُتْرَه** نماز بخواند و به آن نزدیک شود تا شیطان نمازش را قطع نکند.)

-از ابن عمر (رض) روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود : « **لاتصل إلا إلی سترة، ولاتدع أحدا یمر بین یدیک، فإن أبی فلتقاتله، فإن معه القرین** »)[صحیح : [صفة الصلاة 62]،صحیح ابن خزیمه (2/9/800). (نماز نخوان مگر رو به **سُتْرَه** و به کسی اجازه نده که از جلوی نماز شما عبور کند و اگر اصرار بر عبور (از پیشروی نمازت) کرد با او بجنگ چون شیطان با اوست).

حمل کردن چوپ بعنون سُتْرَه به مسجد :

میخواهم خدمت خوانندگان عزیز خویش بعرض برسانم که : از عمل صحابه به اثبات نرسیده که صحابه کرام چوب وچیزی دیگری را به عنوان **سُتْرَه** در مسجد با خود حمل نموده باشند، از سیرت صحابه طوری معلوم میشود ، زمانیکه نماز جماعت صحابه‌ی کرام رَضِی اللَّهُ عَنْهُم به اتمام میرسید ، غرض ادای نمار های سنت ونوافل ،برستون‌های مسجد سبقت می‌گرفتند تا روبروی آنها ایستاده ونماز های خویش را بجاء ارند.

نمازگزاران عزیز !

توجه باید داشت که نباید چوب ویا هم چیزی دیگری را به عنوان سُتْرَه با خود در داخل مساجد حمل نماید. دین اسلام دین اسانی است وکوشش نباید کرد که درامر سُتْرَه برای خود سختی ومشقت را ایجاد نماید.

از جانب دیگرامر به سُتْرَه در نماز برای استحباب است نه برای وجوب، به دلیل اینکه ثابت شده است که رسول الله صَلَّى اللَّهِ عَلَيهِ وَسَلَّمَ در منی در سمت غیر دیوار هم نماز بجا آورده اند. طوریکه در حدیثی روایت شده از :امام احمد، ابوداوؤد و نسایی که از ابن عباس رَضِی اللَّهُ عَنْهُ روایت نموده اند، آمده است :« **صَلَّى رَسُولُ الله صَلَّى اللَّهِ عَلَيهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فِی فَضَاءٍ وَلَيسَ بَينَ يدَيهِ شَئٌ**»« رسول الله صَلَّى اللَّهِ عَلَيهِ وَسَلَّمَ در

ketabton.com - The Digital Library

فضایی نماز خواند که روبروی ایشان هیچ چیزی نبود» .
همچنان از ابن عباس رضی الله عنه روایت شده است که: « **أَقْبَلْتُ رَاكِبًا عَلَى حِمَارٍ أَتَانٍ، وَأَنَا يوْمَئِذٍ قَدْ نَاهَزْتُ الإِحْتِلاَمَ، وَرَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم يصَلِّى بِمِنًى إِلَى غَيرِ جِدَارٍ، فَمَرَرْتُ بَينَ يدَى بَعْضِ الصَّفِّ، وَأَرْسَلْتُ الأَتَانَ تَرْتَعُ، فَدَخَلْتُ فِى الصَّفِّ، فَلَمْ ينْكَرْ ذَلِكَ عَلَى.**»(بخاری 76).
یعنی: روزی، در دوران نوجوانی، سوار بر ماده الاغی بودم و بسوی سرزمین «منا» می رفتم. رسول الله صلی الله علیه وسلم در «منا» بدون اینکه **سُتْرَه** ی گذاشته باشد، مشغول نماز بود. الاغم را برای چرا رها کرده، از جلوی بعضی از نماز گزاران عبور کردم و خود را به صف نماز رساندم. کسی مرا بر این کار، سرزنش نکرد.

مقداری فاصله نمازگزار با سُتْرَه:

در مورد اینکه مقداری فاصله نماز گزار با**سُتْرَه** به چه اندازه باشد ، مراجعه میکنیم به حدیثی که ازحضرت بلال (رض) روایت گردیده است:« **أنه صلى و بينه و بين الجدار نحو من ثلاثة أذرع** » (صحيح : صفة الصلاة 62)، صحیح امام بخاری (فتح الباری) (1/579/506).«پیامبر صلی الله علیه وسلم نماز خواند در حالی که فاصله‌ی بین او و دیوار حدود سه ذراع بود». (**هر ذراع (45) سانتیمتر است.**)
همچنان در حدیثی دیگر ی از سهل بن سعد روایت است :«**كان بين مصلى رسول الله و بين الجدار ممر الشاة** » «بین محل سجده پیامبرصلی الله علیه وسلم و دیوار به اندازه عبور گوسفندی فاصله بود».
متفق علیه : صحیح امام بخاری (فتح الباری) (1/574/496)، صحیح امام ممسلم (1/364/508)، سنن ابو داود (عون المعبود) (2/389/682).
-همچان از ابن عباس روایت است : «**أن النبى كان يصلى فمرت شاة بين يديه، فساعاها إلى القبله حتى ألزق بطنه بالقبلة**» صحیح : (صفة الصلاة 64)، صحیح ابن خزیمه (2/20/827). «درحالیکه پیامبرصلی الله علیه وسلم نماز می‌خواند، گوسفندی خواست ازجلوش عبورکند، قبل از رسیدن گوسفند پیامبرصلی الله علیه وسلم به طرف قبله حرکت کرد تا شکمش را به قبله (دیوار) چسباند».

چگونگی قرار گرفتن در برابر سُتْرَه:

ازفهم وظواهر احادیثی وارده در بابت **سُتْرَه** مشخص معلوم نیست که نمازگزار دربرابر آن چگونه قرار گیرد ، برخی از فقها بدین عقیده اند که :نمازگزار بایدمستقیماً در برابر **سُتْرَه** ایستاده وقرار گیرد، زیرا ظاهر حکم ودستور نماز بسوی **سُتْرَه** همین مفهوم را می رساند. نمازگزار باید مستقیما به سوی ستره نماز بخواند، زیرا این از ظاهر دستور به قرار دادن **سُتْرَه** فهمیده می‌شود، اما نماز خواندن به سمت راست یا چپ **سُتْرَه** به طوری که آن را مستقیما در برابر خود قرار ندهد، ثابت نشده و به صحت نرسیده است.
برخی از فقهاء بدین باور اند که ستره را نماز گزار طوری قرار دهد که دربرابر ابروی چپ ویا هم در برابری ابروی راست نماز گزار قرار گیرد ومستقیماً نباید در مقابل **سُتْرَه** قرار گیرد تا مشابهت به بت پرستی بعمل نیاید، ولی فقهاء میگویند: گذاشتن ستره به طرف راست بهتر بنظر میرسد. طوریکه به همین قسم در دار المختار آمده است: «علی» «حذاء » «احاد جانبیه » « ما بین عینیه والایمن افضل» (جلد اول صفحه

ketabton.com - The Digital Library

. (637
همچنان در « **الفقه الاسلامي وادلته جلد اول صفحه 758**) مینویسد:« **السنة باتفاق المذاہب الاربعة ان یمیل المصلی عن السترة یمیناً او یساراً بحیث لایقابلها ولایصمد لها صمداً ای لایجعلها تلقاء وجهه لما روی ابوداؤد عن المقدام بن الاسود قال رأیت رسول الله صلی الله علیه وسلم صلی الی عود او الی عمود ولاشجرة الا جعله علی حاجبه الایمن او الایسر ولایصمد له صمداً ای لایستقبله وسطاً** » .(مشکوة‘صفحه :74)
ولی کامل چپ ویا هم کامل راست قرار گرفتن در برابر ستره ازاحادیث به ثبوت نرسیده است.
ولی طوریکه متذکر شدیم نمازگزار باید مستقیما به سوی ستره نماز بخواند.
- وبصورت کل نماز خواندن بسوی درخت(ستره قراردادن آن) و ستون، و عصا و هر چیزی مانند آن که در زمین نصب شده باشد، جایز است.

نماز خواندن در بین ستونها در غیر نمازجماعت :

ازعبدالله بن عُمر (رضی الله عنهما) درحدیث داخل شدن پیغمبر صلی الله علیه وسلم به خانهٔ کعبه ، روایت است که گفت : چون بلال از خانه بیرون شد ، ازوی پرسیدم که : پیغمبر صلی الله علیه وسلم درداخل خانه چه کردند ؟ گفت : (طوری ایستادند که): یک ستون را بطرف چپ خود ، ویک ستون را بطرف راست خود ، وسه ستون را به عقب سر خود ، قراردادند،وخانهٔ کعبه دراین وقت دارای شش ستون بود، ودرروایتی آمده است که دو ستون را بطرف راست خود قراردادند. (رواءالبخاری (505

ارتفاع واندازه ستره:

ستره باید به اندازه‌ی یک وجب یا دو وجب بلندتر از زمین باشد، زیرا رسول الله ﷺ می‌فرماید: «هرگاه کسی از شما به اندازه‌ی بلندی آخر پالان در برابر خود گذاشته باشد پس نماز بخواند و به کسانی که از پشت آن می‌گذرند توجهی نکند.
دراحادیثی متعددی، مقدار وارتفاع ستره به اندازه ارتفاع پشتی **پالان شتر** ویا هم به اندازه یک **ذراع**بیان گردیده است ، وتاکید مزید بعمل آمده است که: برای ستره چیزی انتخاب شودکه: نباید ارتفاع آن از یک ذراع کمترباشد، ودبلی و ضخامت اش به اندازه ضخامت یک **انگشت** باشد.
علامه ابن عابد الشامي می نویسد : «**بقدر ذراع « بیان لاقلها : والظاهر ان المرادبه ذراع الید کما صرح به الشافعیة وهو شبران** » (جلد اول صفحه 637) .
همچنان در« بدائع الصنائع»، علامه کاساني مینویسد: «**وقیل ینبغی ان یکون فی غلظ اصبح لقول ابن مسعود یجزئ من السترة السهم ولان الغرض منه المنع من المرور‘ ومادون ذالک لایبدو للناظر من بعیدفلایمتنع** » . (جلد اول صفحه 217)
در« الفقه الاسلامي وادلته » وهبه الزحیلي مینویسد : « **ادنی السترة طول ذراع (۲-۴۶) فصاعداً وغلظ اصبع لقوله: «اذا جعلت بین یدیک مثل مؤخرة الرحل فلا یضرک من مر بین یدیک وقدرت العنزة التی کان یصلی الیها النبی صلی الله علیه وسلم بذراع طولا ‘ ویعتبر الغرز دون الالقاء والخط** » (جلد اول صفحه 754)

ketabton.com - The Digital Library

ستره به چه چیز اطلاق میشود؟

بصورت کل گفته میتوانیم که:
ستره به آن چیزی اطلاق میگردد، که نماز گزار آنرا درپیش روی خویش قرار میدهد.
بصورت کل اندازه ومقدار ستره شرعی همانا یک **ذراع ویا هم به اندازه پشتی پالان شتر باشد** به آن ستره گفته میشود. طوریکه در حدیث وارده موسی بن طلحه که از پدرش روایت نموده امده است:« **إذا وضع أحدكم بين يديه مثل مؤخرة الرحل فليصل، و لايبال من مر وراء ذلک** » صحیح: (مختصر صحیح امام مسلم 339)، صحیح مسلم (1/358/449)، سنن الترمذی (1/210/334)، سنن ابو داود (عون المعبود) (2/380/671). (هرگاه یکی از شما چیزی به اندازه **پشتی پالان شتر** را روبروی خود قرار دهد نمازش را بخواند و کسی که از آنسوی آن عبور می‌کند توجه نکند).
ودر حدیثی که بخاری و مسلم از ابوجحیفه رَضِی اللَّهُ عَنْهُ روایت کرده‌اند « **أَنَّ النَّبِی صَلَّى اللَّهِ عَلَيهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ رُكِزَتْ لَهُ الْعَنْزَة فَتَقَدَّم وَ صَلَّى الظّهْرَ رَكْعَتَينِ يمُرُّ بَينَ يدَيهِ الْحَمِارُ وَ الْكَلْبُ لاَ يمْنَعُ**» (برای پیامبر نیزه‌أی(در جهت قبله) نصب کرده شد، و ایشان جلو رفت و نماز ظهررا دورکعت خواند، دیدم که الاغ و سگ از پشت آن نیزه رفت وآمد می‌کردند و جلوگیری نمی‌شدند».

از چه چیزی میتوان بحیث سُتْرَه استفاده کرد؟

- از دیوار ، ستون ، عصایی که در زمین فرو برده شده، اهن و یا وسیله‌ی سواری (مانند شتر را) اگر در مقابل خود قرار دهد.
- همچنان نمازگزار مرد که نماز میخواند وپشت آن بطرف نمازگزار باشد میتوان از آن بحیث ستره استفاده کرد.
همچنین اگر نماز گزار بسوی همسرخویش که بر تخت خوابیده در حالی که زیر لحاف باشد نماز بخواند(اوراستره قراردهد) ممانعتی ندارد، طوریکه دربرخی از اوقات رسول الله صلی الله علیه وسلم تختخوابی راکه عایشه رضی الله عنها روی آن و زیر لحافی دراز کشیده بود، بحیث **سُتْرَه** قرار میداد (متفق علیه).
ولی نباید فراموش کرد که سُتْرَه قرار دادن زنیکه خودش مصروف نماز باشد، مکروه می باشد.
سیرت نویسان می نویسند که یک بار رسول الله صلی الله علیه و سلم درختی را به عنوان **سُتْرَه** خویش قرار داد و به سوی آن، نماز خواند (روایت نسائی و احمد)

استفاده از شتربحیث سُتْرَه:

واز عبدالله بن عُمر (رضی الله عنهما) روایت است که : پیغمبرصلی الله علیه وسلم شتر خودرا پیشروی خود خوابانده وبسوی آن نُمازمی خواندند ، (یکی ازروات حدیث میگوید): پرسیدم :اگر شُتر رم کرده وبرمی خواست ، چه میکردند؟گفت: بارآن را پیش روی خود قرارداده وبسوی آن نُماز میخوا ندند، وا بن عُمر (رضی الله عنهما) هم همین کاررا میکرد .(رواءالبخاری 507)

کشیدن خط بجای سُتْرَه :

در مورد اینکه اگر یک نفر نمازگزار چیزی رابرای ستره نیابد ، میتواند با کشیدن خط آنرا بحیث ستره خویش در نماز مورد استفاده قرار دهد آیا کشیدن خط جای ستره را پر

ketabton.com - The Digital Library

کرده میتواند ویا خیر ؟
در جواب باید گفت بلی !
جایز است. دلیل آن حدیثی از ابوهریره رضی الله عنه از پیامبر صلی الله علیه وسلم است که فرمودند: «**إذا صلى أحدكم فليجعل تلقاء وجهه شيئا، فإن لم يجد فلينصب عصا، فإن لم يكن معه عصا فليخط خطا ولا يضره ما مر بين يديه**».
یعنی: «هرگاه کسی از شما نماز گزارد پس چیزی را مقابل خود (بعنوان **ستره**) قرار دهد، اگر چیزی نیافت پس می تواند عصایی (چوب دستی) نصب کند، و اگر عصا همراه نداشت می تواند خطی بر زمین بکشد و دراینصورت ممانعتی نیست که اگر افرادی مقابل او عبور کنند».
این حدیث را امام احمد و ابوداود و ابن ماجه روایت کرده است، و ابن حبان این روایت را صحیح قرار داده است، و کسی که این حدیث را مضطرب دانسته، نظرش درست نیست، بلکه این روایت حسن است و این سخن را حافظ ابن حجر (در بلوغ المرام) نیز اورده است .

قرار دادن قبربحیث سُتْرَه:

قراردادن قبربحیث **سُتْرَه** و نماز خواندن بسوی قبربصورت مطلق درشرع جواز نداشته، فرقی نمی کند که این قبرپیغمبران باشد ، یا هم قبر امامان ، اولیا ، ویا قبردیگران باشد .
پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : «**لا تصلوا الى القبور** ». (رو به قبر ها نماز نخوانید).
شیخ البانی در « کتاب الجنایز» پس از ذکر این حدیث مینویسد : «از ظاهر نهی چنین فهمیده می شود که : **رو به سوی قبور نماز خواندن، حرام است**.
امام نووی این قول را ترجیح می دهد و مناوی در شرح این حدیث در «فیض القدیر» می گوید: رو به قبور نمودن و نماز بمعنی تعظیم فوق العاده قبوراست که اینگونه تعظیم فقط شایسته الله است...
شیخ علی قاری در «المرقاه» (372/2) پیرامون شرح این حدیث می نویسد:
اگر این عمل برای تعظیم قبر و صاحب قبر باشد، عمل کفار محسوب می شود و تشبه به کفار مکروه تحریمی است.

عبور خر، زن و سگ سیاه از برابر نماز گزار:

اگر نمازگزار،در برابر سجدگاه خویش **سُتْرَه** نگذاشته باشد، واز پیش روی اش، خر ، زن ویا هم سگ سیاه عبور کند، حکم شرع همین است که **نماز اش باطل** میگردد.
طوریکه در حدیثی روایت شده از عبدالله بن صامت از ابوذر آمده است که : پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است : «**إذا قام أحدكم يصلي، فإنه يستره إذا كان بين يديه مثل آخرة الرحل، فإذا لم يكن بين يديه مثل آخرة الرحل فإنه يقطع صلاته الحمار والمرأة و الكلب الأسود، قلت : يا أبا ذر! مابال الكلب الأسود من الكلب الأحمر من الكلب الأصفر؟ قال : يا ابن أخي، سألت رسول الله كما سألتني فقال : الكلب الأسود شيطان**»
«هرگاه یکی از شما برای نماز ایستاد و در جلویش چیزی مانند پشتی پالان شتر وجود داشت برای او ستره به حساب می‌آید، و اگر در پیش روی اش چیز مانند **پشتی پالان** شتر وجود نداشت، عبور خر، زن، و سگ سیاه نمازش را باطل می‌کند، گفتم (عبدالله بن

ketabton.com - The Digital Library

صامت) ای ابوذر : **سگ سیاه با سگ سرخ و زرد** چه تفاوتی دارد؟ گفت :
ای برادرزاده ام همین سؤالی را که از من کردی من از پیامبرصلی الله علیه وسلم پرسیدم، فرمود: **سگ سیاه شیطان** است». (صیح جامع الصغیر/ 719) ، صحیح امام مسلم (1/365/510)، سنن نسایی (2/63)، سنن الترمذی (1/212/337)، سنن ابو داود (عون المعبود) (2/394/688).

یادداشت توضیحی :

درمورد اینکه چرا به مرور زن از پیشروی نمازگزار ،در صورت عدم موجودیت ستره ،نماز باطل میگردد ، در جواب باید گفت که حکم شرعیت همین است .
ثانیآ برخی از علماء در مورد حکمت این فرموده پیامبر صلی الله علیه وسلم استدلال های دیگری را مطرح ساخته ومیفرمایند که علت ابطال نماز در صورت عدم موجودیت ستره اینست که : زن ، مرد را از نظر مسایل غریزه ای و جنسی تحریک می کند.

تخت خواب بحیث سُتْرَه :

از عـا ئیشه (رضی الـله عـنها) روایت است که گفت : شمایان ما [زنها] راباسگ وخر، برابر قرارداده ئید، من خودم دیدم که :بالای تخت خواب غلطیده بودم ، و پیغمبر صلی الله علیه وسلم آمده وتخت خواب را پیش روی خود قرار داده و نُماز میخواندند، وچون مناسب نه می دیدم که درپیشروی شان قرارگیرم،ازطرف پاهایم پائین می خزیدم ، تا جائیکه اززیر لهافم بیرون می شدم.(رواءالبخاری508) .

ممنوعیت عبور از پیش روی نمازگزار :

نباید فراموش کردکه شخص مسلمان حد اعظمی کوشش بعمل آرد تا از تیر شدن از پیش روی نمازگزاران جدآ جلوگیری واجتناب بعمل ارد ،حکم شرعی همین است که ، انتظار کشیدن ، توقف ومعطل شدن چهل سال برایش بهتراست نسبت به تیرشدن ازپیش روی نمازگزار. در این خصوص انظار ووعید های های متعددی در احادیث رسول الله صلی الله علیه وسلم وارد شده است ، از آنجمله در حدیثی که: از ابوجهیم روایت گردیده آمده است که:«**لو یعلم المار بین یدی المصلی ماذا علیه، لکان أن یقف أربعین خیرا له من أن یمر بین یدیه** » «آن کسی که از جلوی نمازگزار عبور می‌کند اگر می‌دانست که مرتکب چه گناهی شده، چهل (سال، ماه، یا روز)...؟ توقف را بر عبور از جلوی نمازگزار ترجیح می‌داد».
(متفق علیه : صحیح امام بخاری (فتح الباری) (1/584/510)، صحیح امام مسلم (1/363/507)، سنن ابوداود (2/393/687)، سنن الترمذی (1/210/235)، سنن نسایی (2/66)، سنن ابن ماجه (1/304/945). بناً نمازگزاران باید توجه ودقت بعمل ارند که: هر گاه درپیش روی نماز گزار **سُتْرَه** وجود داشته باشد، عبور کردن از میان وی و **سُتْرَه** برایش جایز نیست.
وبرنمازگزار است تا مطابق حکم رسول الله مانع آن شود :طوریکه میفرماید:
«هر گاه یکی از شما بسوی چیزی (**سُتْرَه** ای) نماز خواند و کسی خواست از جلویش بگذرد، باید با زدن به سینه اش او را منع نماید، و تا می تواند او را برگرداند. و در روایتی آمده: «**دوبار او را منع نماید**». پس اگر آن شخص خودداری نکرد در اینصورت با وی بجنگد زیرا که او شیطان است».

ketabton.com - The Digital Library

همچنین برای جلوگیری از عبور غیر مکلف مانند حیوان(چارپا)، یا کودک از جلوی نمازش، جایز است که یک قدم یا بیشتر به جلو برود، تا اینکه از پشت سر وی عبور کند. (برای معلوماتی بیشتری مراجعه شود به کتاب مختصر روش نمازپیامبرصلی الله علیه وسلم نوشته : محمد ناصر الدین آلبانی).

خوانندهء محترم!رسول الله صلی الله علیه و سلم به هیچ وجه اجازه نمیداد (کسی یا) چیزی از میان او و **سُتْرَه** اش عبور کند، چنانکه یک مرتبه گوسفندی خواست از مقابل ایشان عبور کند، رسول الله صلی الله علیه و سلم (در حال نماز) خودش را آنقدر به دیوار نزدیک کرد که شکم مبارکش به دیوار چسبید و گوسفند از پشت سر ایشان عبور کرد (روایت ابن خزیمه و طبرانی و حاکم).

سیرت نویسان می افزایند : یک بار رسول الله صلی الله علیه و سلم در نماز فرض، دست راست خود را به صورت حلقه به سینه مبارک خود چسبانید، پس از اتمام نماز، صحابه عرض کردند: مگر حکم جدیدی برای نماز آمد؟ فرمود: خیر، بلکه شیطان میخواست از مقابل من عبور کند، من گردنش را طوری فشار دادم که سردی زبانش را بر روی دستم احساس نمودم، قسم به الله ! اگر به خاطر برادرم سلیمان علیه السلام که تسلط بر جنها از معجزات بخصوص اش به شمار میرود، نمیبود، او را به یکی از ستونهای مسجد میبستم تا جوانان مدینه او را بگیرند و در کوچه های شهر بگردانند. پس تا حد امکان ، نگذارید کسی میان شما و قبله، حائل گردد (روایت احمد و دار قطنی).

اما اگر شخص نمازگزار ماموم بود، یعنی در نماز جماعت پشت سر امام نماز می خواند، در آنصورت عبور از جلوی نمازگزاران (ماومین) جایز است، زیرا سُتْرَه **ی امام حکم سُتْرَه ی ماموم را نیز دارد.**

خواننده محترم !

اگر شخص نمازگذار برای خود ستره ای قرار نداده باشد، در اینصورت بنا به اقوال علما جز تا محل سجودش که همان مکان ستره اش نیز خواهد بود (تا سه ذراع)، گناهی بر شخص عبور کننده نیست و شخص مختار است که تا هر اندازه بعد از مکان سجده اش از جلوی نمازگذار عبور کند زیرا نهی از عبور جلوی نمازگذار برای مکانی است که مابین نمازگذار و محل سجده یا ستره اش است. و بعد از این مکان حکم جلوی نمازگذار را ندارد.

شیخ ابن عثیمین نیز این رای را انتخاب کرده و گفته است که مابین پاهای نمازگذار و محل سجده اش برای عبور حرام است ولی بعد از آن نمازگذار حق ندارد مانع عبور سایر مصلین از پیش روی خویش شود .(الشرح الممتع (3 / 340)

بنابراین اگر کسی هنگام نماز برای خود ستره گذاشت، در اینصورت عبور از جلوی وی (یعنی جلوی ستره اش) در هر مسافتی بدون اشکال است. ولی اگر نمازگزار در وقت نماز ستره نداشت ، تا مکان سجده اش عبور برای دیگران حرام است اما از بعد از محل سجده که تقریبا **سه ذراع** است، عبور برای دیگران جایز است و قبل از آن حرام است.

والله اعلم

ستره‌ی امام برای مأموم سُتْرَه است!

قبل از همه باید گفت که هم برای امام وهم برای مقتدای ها در صورتیکه در محلی نماز میخواند که در آنجا محل ، رفت وامد ومحل عبورومرور مردم باشد مستحب است که در

ketabton.com - The Digital Library

پیش روی خویش **سُتْرَه** را نصب نماید .
ولی اگر ادای نماز در مسجد ویا هم محل دیگری که امکان رفت وامد نیست ، در این صورت ضرورت به نصب **سُتْرَه** نبوده ، امام بحیث **سُتْرَه** همه مقتدیان بحساب می اید .
طوریکه از ابن عباس روایت است که گفت : «**أقبلت راکبا علی أتان و أنا یومئذ قد ناهزت الاحتلام و رسول الله یصلی بالناس بمنی، فمررت بین یدی الصف، فنزلت فأرسلت الأتان ترتع، و دخلت فی الصف، فلم ینکر ذلک علی أحد**» در حالی که سوار بر ماده خری بودم و در آستانه رسیدن به سن بلوغ قرار داشتم، آمدم و پیامبرصلی الله علیه وسلم را دیدم که در منی برای مردم نماز می‌خواند، از جلوی صف عبور کردم، و پایین آمدم و ماده خر رارها کردم تا بچرد و من داخل صف شدم و هیچ کس مرا از این کار منع نکرد».
(متفق علیه (1/361/504)، سنن ابو داود (عون المعبود) (2/402/701)، صحیح امام بخاری (فتح الباری) (1/571/493)، بخاری این حدیث را با اضافه «عنی إلی غیرجدار» روایت کرده است.
قابل تذکر است که :این روایت **غیر جدار** را نفی نمی‌کند؛ چون پیامبر در فضا نماز نمی خواند مگر اینکه عصایی را جلویش نصب کرد.
« **إذا وضع أحدکم بین یدیه مثل مؤخرة الرحل فلیصل، و لایبال من مر وراء ذلک** »
(هرگاه یکی از شما چیزی به اندازه پشتی پالان شتر را روبروی خود قرار دهد نمازش را بخواند و کسی که از آنسوی آن عبور می‌کند توجه نکند.).

حکم انتخاب منقل آتش بحیث سُتْرَه:

اگر نماز گزار بنابر ضرورت منقل آتش را بحیث **سُتْرَه** خویش مورد استفاده قرار دهد ، از لحاظ شرعی کدام ممانعتی نداشته ، اگرچه برخی از فقها به علت تشبه با مجوسی ها در عبادت ، به کراهت منقل آتش بحیث **سُتْرَه** رای داده اند .
درجواب اعتراض این عده از علماء باید گفت که: مجوسیان آتش را به این شکل عبادت نمی‌کنند بنابراین قرار دادن منقل آتش ویا اشتوب ویا گذاشتن بخاری‌های برقی در پیشروی نمازگزار بحیث **سُتْرَه** هیچ نوع ممانعتی ندارد . (برای معلومات مزید مراجعه شود به فتوای شیخ ابن عثیمین، کتاب الدعوة (5)، (2/89،90).)

منع عبور ومروربعد ازختم نماز جماعت :

طوریکه قبلاً یاد آور شدیم **سُتْرَه** ی امام برای مقتدی **سُتْرَه** است، ولی زمانیکه امام از نماز سلام می‌دهد و مسبوق برای تکمیل کردن نمازش بلند می‌شود آیا باز هم **سُتْرَه** ی امام برای مسبوق به عنوان **سُتْرَه** محسوب می‌شود، یا اینکه مقتدی **سُتْرَه** ی جدیدی را برای خود انتخاب نماید؟
در جواب باید گفت: هر زمانیکه امام از نماز جماعت فارغ می‌شود و مسبوق برای تکمیل کردن نمازش بلند می‌شود، در این صورت مسبوق منفرد به حساب می‌آید و بر او لازم است که مردم را از عبور و مرور از جلوی خود منع کند .زیرا رسول الله صَلَّى اللَّهِ عَلَيهِ وَسَلَّمَ به این کار دستور فرموده اند .
چرا برخی مردم از عبور و مرور سایرن از جلوی خویش زمانیکه مصروف نماز خواندن باشد ،منع بعمل نمی اورند ؟ در جواب باید گفت که این عده مردم یا از حکم

ketabton.com - The Digital Library

مسئله **سُتْرَه اصلاً** آگاه نیستند و یا این کار را با تأویل ترك می‌کنند، از آن جا که گمان می‌کنند چون جماعت را درك کرده‌اند پس بنابراین بعد از انفراد نیز در حکم کسانی قرار دارند که پشت سر امام نماز می‌خوانند، لیکن مسبوق باید مردم را از عبور و مرور از جلوی خود منع کند.(مزید معلومات را میتوان در کتاب الدعوة (6/92) (5)شیخ عثیمین مطالعه فرماید).

برخی از استثنات خاص درحکم سُتْرَه:

-اگر صحن مسجد بی نهایت بزرگ باشد وچشم نماز گزران به سجدگاه باشد، وتوجه اش با رفت وامد سایرین نمی افتد ، در این صورت تیر شدن از پیش نماز گزاران جایز می باشد.

– اگر نماز گزاران درمحل (سوف) نسبتآ بالای قرار داشته باشد ، در صورتیکه پای نماز گزاران نسبت به سر عابرین بلند باشد، گذشتن از پیش روی مصلین ممانعت ندارد .

- همچنان اگر مصلین در منزل تحتانی قرار داشت باشد وپاهای عابرین از اندازه سر مصلین بلند باشد، گذشتن از پیش روی مصلین جواز دارد .

- اگراحیاناً درمابین صفوف مصلین جای خالی باشند، وصفوف عقبی پر باشد ، نماز گزاران که به تأخیر برای نماز جماعت تشریف می آورند وبرای نماز جای در عقب نه یابند میتوانند که در برابر صف ها تیرشده وخود را بجای خالی درصف های مقدم برسانند.

- نماز گزار که در پیشروی نماز گزار نشسته باشد ، میتواند به طرف راست ویا هم بطرف چپ از جلوی نماز گزار رد شود . همچنان اگر در پیشروی نماز گزارشخصی نشسته باشد ، سایر مصلین میتوانند از جلوی ان شخص رفت وامد کنند کدام ممانعت شرعی ندارد .

- اگر در پیشروی نمازگزار **سُتْرَه** باشد ، عابرین میتوانند از پیشروی ان رفت وامد کنند.

- برای مطوفین در بیت الله اجازه است که در پیشروی مصلین ، مصروف طواف شوند.

در «الفقه الاسلامی وادلته » آمده است :«**اتفق الفقهاء علی انه یجوز المرور بین یدی المصلی للطائف بالبیت**». (تفصیل موضوع را میتوان در « بدائع الصنائع » جلد اول صفحه 217) و(الدرالمختار) به تفصیل مطالعه فرماید .) **والله اعلم بالصوب**

پایان

ketabton.com - The Digital Library

فهرست مندرج :

1	سُتْرَه درلغت	
2	سُتْرَه دراصطلاح	
3	حکم گذاشتن سُتْرَه در احادیثی نبوی	
4	حمل کردن چوپ بعنون سُتْرَه به مسجد	
5	مقداری فاصله نمازگزار با سُتْرَه	
6	چگونگی قرار گرفتن در برابر سُتْرَه	
7	نماز خواندن در بین ستونها در غیر نمازجماعت	
8	ارتفاع واندازه ستره	
9	ستره به چه چیز اطلاق میشود؟	
10	از چه چیزی میتوان بحیث ستره استفاده کرد؟	
11	استفاده از شتربحیث سُتْرَه	
12	کشیدن خط بجای سُتْرَه	
13	قرار دادن قبربحیث سُتْرَه	
14	عبور خر، زن و سگ سیاه از برابر نماز گزار	
15	تخت خواب بحیث سُتْرَه	
16	ممنوعیت عبور از پیش روی نمازگزار	
17	ستره‌ی امام برای مأموم ستره است!	
18	حکم انتخاب منقل آتش بحیث سُتْرَه	
19	منع عبور ومرورربعد ازختم نماز جماعت	
20	برخی از استثنات خاص درحکم سُتْرَه	

حکم سُتْرَه در نماز

تتبع، نگارش و نوشته از:
امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »
وداکتر صلاح الدین «سعید ی – سعید افغانی »
ادرس ارتباطی : saidafghani@hotmail.com

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English